

QUICKSCAN NATUURWETGEVING RHIJNHOF

Gemeente Leiden

16 MAART 2017

Contactpersonen

AUKJE BEERENS
Specialist Ecologie

M +31 611871607
E aukje.beerens@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 1018
5200 BA 's-
Hertogenbosch
Nederland

JENNIFER VAN KOLCK
Projectleider

M +31 646885754
E jennifer.vankolck@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 4205
3006 AE Rotterdam
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel en status van dit document	5
1.3	Leeswijzer	5
2	PLANGEBIED EN VOORNEMEN	6
2.1	Plangebied	6
2.2	Voornemen	7
3	GEBIEDSBESCHERMING	9
3.1	Wet natuurbescherming	9
3.2	Nationaal Natuurnetwerk	9
4	AANWEZIGE BESCHERMDE NATUURWAARDEN	10
4.1	Methode	10
4.2	Resultaten	10
4.2.1	Broedvogels	10
4.2.2	Zoogdieren	11
4.2.2.1	Grondgebonden zoogdieren	11
4.2.2.2	Vleermuizen	11
4.2.3	Amfibieën	12
4.2.4	Reptielen	12
4.2.5	Vissen	12
4.2.6	Vaatplanten	12
4.2.7	Overige soorten	13
4.3	Effectbeschrijving en -beoordeling	13
4.4	Toetsing	14
4.5	Mogelijkheden tot vrijstellingen	15
4.6	Mitigerende maatregelen	15
5	CONCLUSIE	17
5.1	Conclusie	17

5.2 Suggesties voor natuur

17

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Stichting Beheer Begraafplaats Rhijnhof (SBBR) verzorgt voor de Gemeente Leiden haar wettelijke taak in het kader van de Wet op de Lijkbezorging. Om aan deze taak zo goed mogelijk invulling te geven is in 2006 voor de gehele begraafplaats een Masterplan opgesteld. In dit Masterplan is ook een suggestie gedaan voor de inrichting van het terrein rondom de aula en het crematorium dat nu onder de verantwoordelijkheid van DELA valt. Omdat DELA voornemens is om op korte termijn in ieder geval de aula en het crematorium ingrijpend te verbouwen en uit te breiden, is nu ook het moment om het terrein van de begraafplaats, dat daarop aansluit, aan te pakken in lijn met het Masterplan.

1.2 Doel en status van dit document

De werkzaamheden ten behoeve van de voorgenomen ingreep kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, en daarmee overtredingen van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb), zie Bijlage A voor het wettelijk kader. Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van leefgebieden van diverse beschermde soorten, zoals vogels (al dan niet met een jaarrond beschermd nest), planten, amfibieën en zoogdieren. Werkzaamheden die schadelijk zijn voor deze soorten zijn niet zonder meer toegestaan. Het is daarom noodzakelijk om inzicht te krijgen in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en om vast te stellen of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten. Dit wordt in eerste instantie beoordeeld middels een verkennende toets, de zogenaamde Quickscan. Deze Quickscan heeft tot doel de waarde van het plangebied voor beschermde soorten in beeld te brengen en te voorzien in een eerste inschatting van mogelijke effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten. Op basis daarvan wordt bepaald of het noodzakelijk is om vervolgstappen te nemen of bijvoorbeeld mitigerende maatregelen te treffen.

Eerder is al een Quickscan uitgevoerd, namelijk in augustus 2015 met een aanvullend soortgericht onderzoek naar vissen. Deze is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Omdat de Wnb op 1 januari 2017 van kracht is geworden, en omdat het alweer enige jaren geleden is dat de Quickscan is uitgevoerd, is deze opnieuw uitgevoerd.

Onderliggende rapportage geeft daarnaast inzicht in mogelijke knelpunten als gevolg van het voornemen met betrekking tot gebiedsbescherming, zowel in het kader van de gebiedsbescherming van de Wnb, als in het kader van het Nationaal Natuurnetwerk (NNN, voorheen EHS).

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is het plangebied en het voornemen beschreven. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gebiedsbescherming en in hoofdstuk 4 zijn de resultaten van het oriënterend veldbezoek opgenomen, aansluitend vindt de effectbeoordeling en toetsing aan de Wnb plaats. In hoofdstuk 5 zijn vervolgens de te nemen vervolgstappen en de conclusie van het onderzoek opgenomen.

In bijlage A is het wettelijk kader van de Wnb met betrekking tot soortbescherming opgenomen.

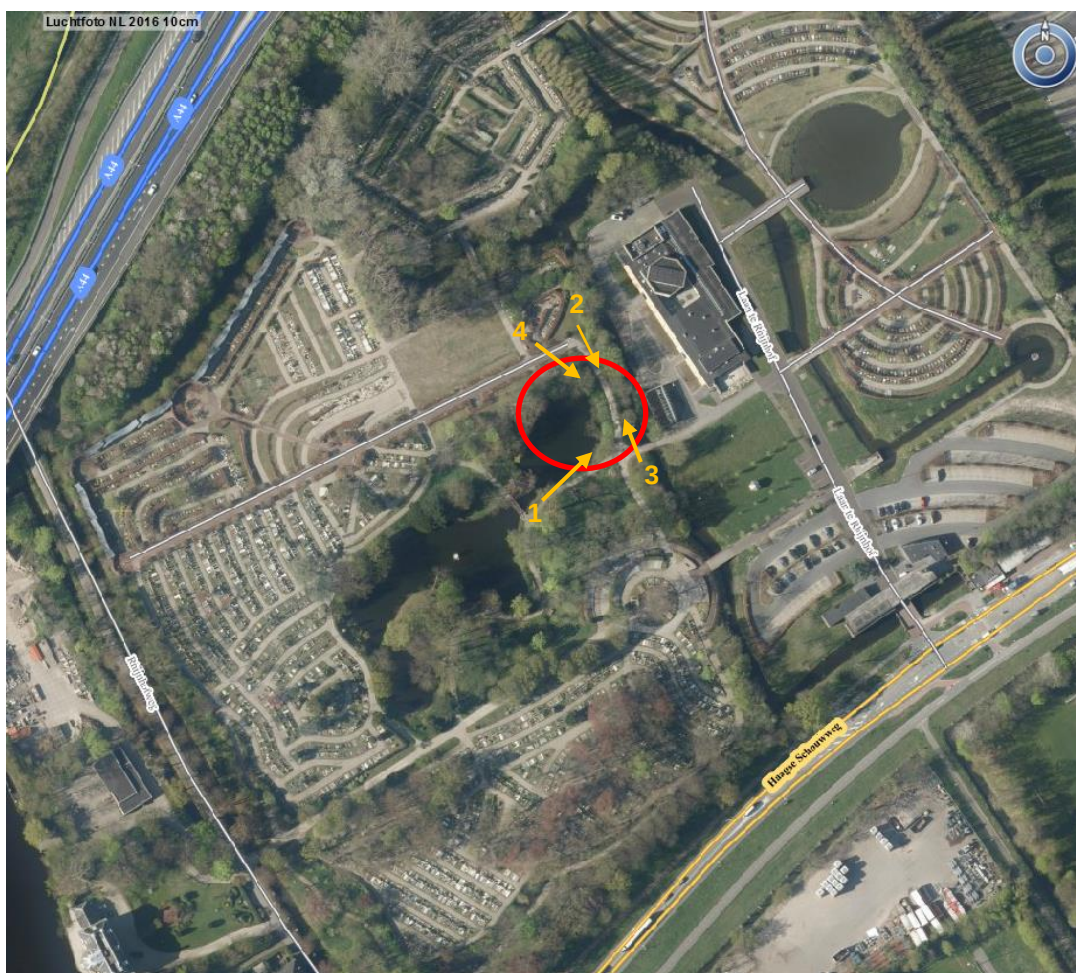
2 PLANGEBIED EN VOORNEMEN

2.1 Plangebied

Het plangebied ligt op de begraafplaats Rhijnhof, ten zuiden van de A44 in Leiden. De begraafplaats ligt tussen de A44, N206 en de Rijn in (zie Figuur 1). Het plangebied bestaat uit een vijver en een watergang ten oosten van de vijver, die door middel van een grond dam van elkaar gescheiden zijn. Door deze grond dam loopt een duiker, die de wateren verbindt. Er loopt een brug over de watergang.

De vijver heeft een zanderige bodem met veel ondergedoken waterplanten. Op de oever staat veel beplanting zoals bomen en struiken, welke voor schaduw in de vijver zorgen. Rietkragen ontbreken. Ook langs de watergang en op de grond dam staan veel bomen en hoge struiken, waardoor de watergang volledige in de schaduw valt.

De paden rondom de vijver hebben een kiezelbestrating en de paden rondom de bebouwing hebben stenen bestrating. Zie Figuur 2 voor een foto-impressie van het plangebied.

Figuur 1. Een overzicht van de begraafplaats Rhijnhof, met de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden bij benadering binnen de rode contour (Cyclomedia). Zie figuur 2 voor de foto's behorend bij de nummers.

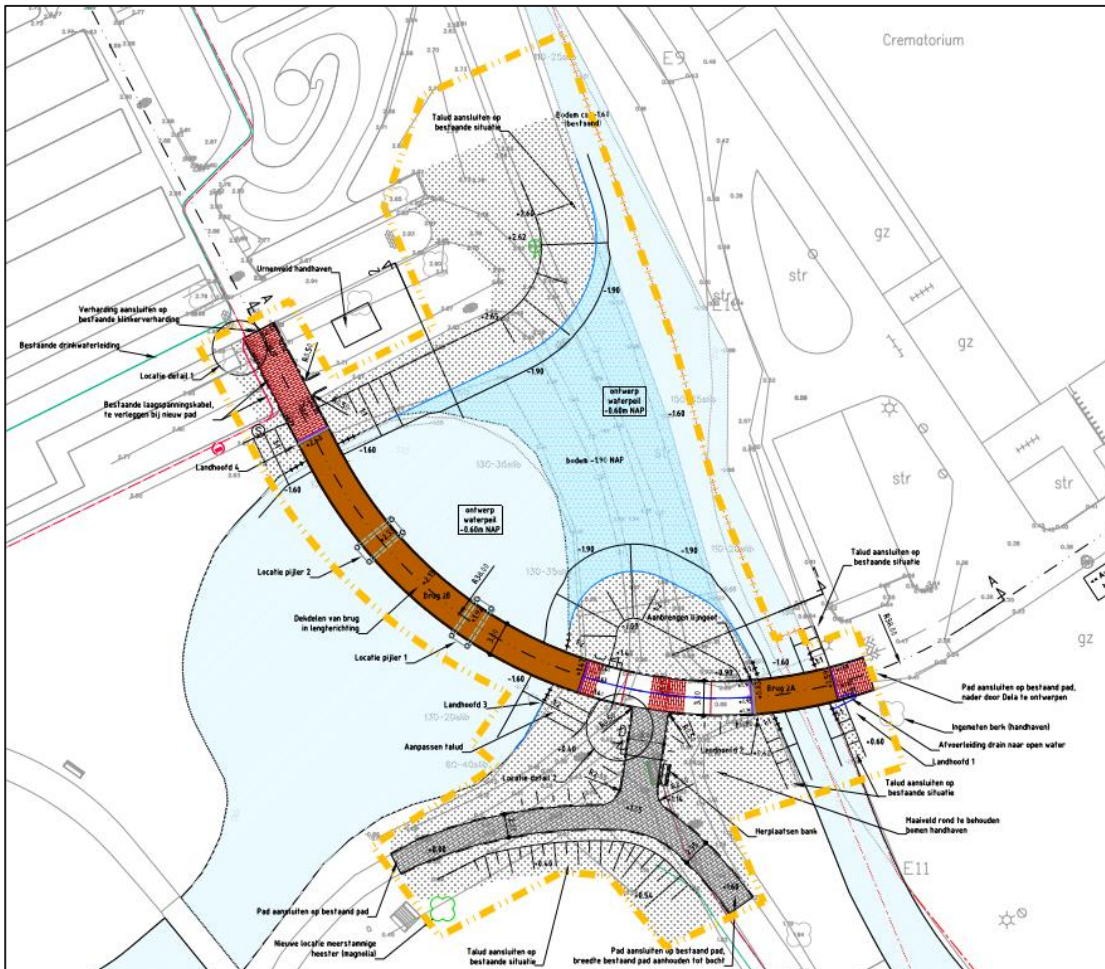

Figuur 2: Foto-impressie van het plangebied, met linksboven = 1, rechtsboven = 2, linksonder = 3 en rechtsonder = 4. Zie figuur 1 voor de locatie van de foto's.

2.2 Voornemen

De vijver binnen het plangebied wordt verruimd, waarbij in het oostelijk deel van de vijver een gronddam wordt doorgebroken. Hierdoor wordt de vijver met de naastgelegen watergang verbonden. Over de vijver wordt een nieuwe brug aangelegd, zie Figuur 3. Voor het verwijderen van de gronddam worden enkele bomen en bosschages verwijderd en wordt in de watergangen gewerkt. Voor het plaatsen van de nieuwe brug wordt de huidige brug tussen het crematorium en de vijver verwijderd en worden ook hier enkele bomen en bosschages gekapt. Daarnaast zal er voor het aanleggen van de nieuwe brug worden geheid.

Deze werkzaamheden zullen in het eerste kwartaal van 2018 van start gaan.

Figuur 3: Uitsnede van de ontwerptekening met de aan te leggen brug met pad met bruin weergegeven en de te verwijderen grond dam met donkerder lichtblauw. De gestippelde oranje lijnen geven het projectgebied weer.

3 GEBIEDSBESCHERMING

3.1 Wet natuurbescherming

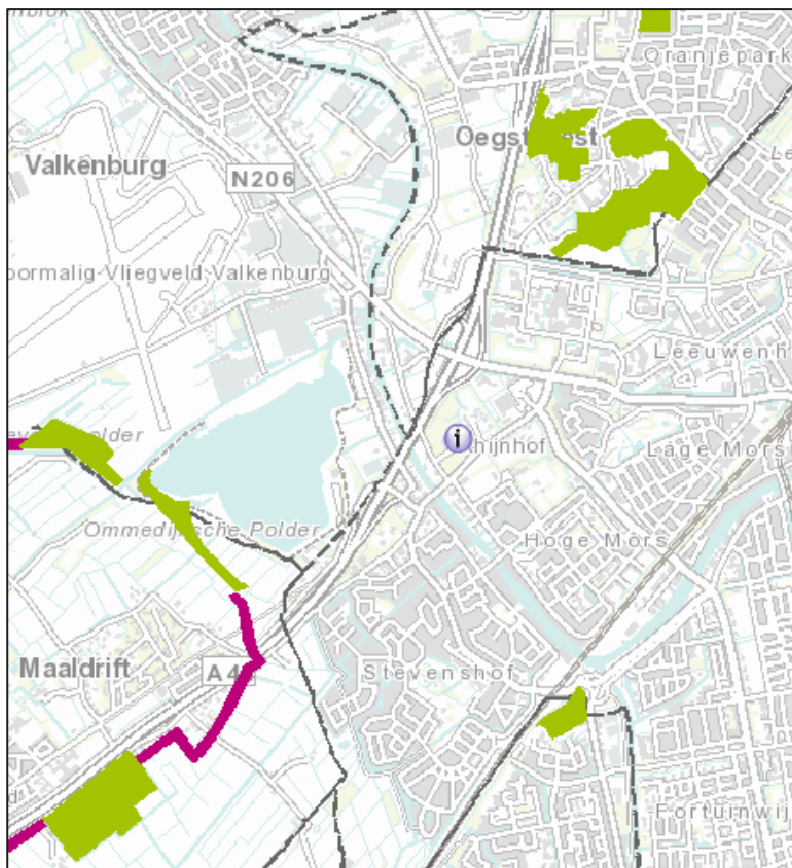
Beschermde gebieden in het kader van de Wnb, betreffen de Natura 2000-gebieden. De dichtst bij het projectgebied gelegen Natura 2000-gebieden zijn Meijndel & Berkheide (op circa 3,5 km afstand), De Wilck (op circa 7,6 km afstand) en Coepelduynen (op circa 6 km afstand).

Gezien de afstand van het projectgebied tot deze gebieden, de lokale aard van de werkzaamheden en de daarmee gepaarde effecten en daarnaast de ligging van het plangebied midden in de Randstad, zijn negatieve effecten op deze beschermde gebieden uitgesloten.

3.2 Nationaal Natuurnetwerk

Het NNN heeft als doel om bijzondere en beschermde natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Het NNN is beschermd via de regelgeving van de ruimtelijke ordening.

In de nabijheid van het plangebied liggen verschillende gebieden die tot het NNN behoren, zie Figuur 4. Het NNN heeft, in tegenstelling tot Natura 2000-gebieden, geen 'externe werking'. Daarnaast heeft de provincie Zuid-Holland vastgesteld dat voor werkzaamheden die buiten het NNN plaatsvinden, geen beperkingen gelden met betrekking tot het beleid. Daarom is een toetsing van mogelijk negatieve effecten op deze gebieden niet aan de orde.

Figuur 4. Een overzichtskaart met de NNN-gebieden (groen en rood gearceerd) rondom het plangebied. De 'i' geeft bij benadering de ligging van het projectgebied weer (Provincie Zuid-Holland).

4 AANWEZIGE BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Methode

Ten behoeve van deze Quickscan is een literatuurstudie en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van de eerder uitgevoerde Quickscan en de verspreidingsgegevens zoals de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De bronnenlijst is hieronder opgenomen.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 15 maart 2017 door Aukje Beerens, werkzaam als ecooloog bij Arcadis. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren bewolkt en gemiddeld 11°C. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Eventuele waarnemingen van beschermde soorten in het veld zijn genoteerd. Er is dus geen soort specifiek onderzoek uitgevoerd.

Gebruikte bronnen:

- ARCADIS (2015), Quickscan Natuurwetgeving Rhijnhof.
- Persoonlijke communicatie Henk Kooreman, bedrijfsleider Stichting Beheer Begraafplaats en Jan Westgeest (vrijwilliger IVN).
- Westgeest, J. 2012. Broedvogelterritoria op begraafplaats Rhijnhof in 2012. KNNV Leiden e.o.

Websites:

- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.vlindernet.nl
- www.anemoon.org
- www.libellennet.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>
- <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=ehs>
- www.rhijnhof.nl
- www.natuurinleiden.nl
- www.ndff.nl

4.2 Resultaten

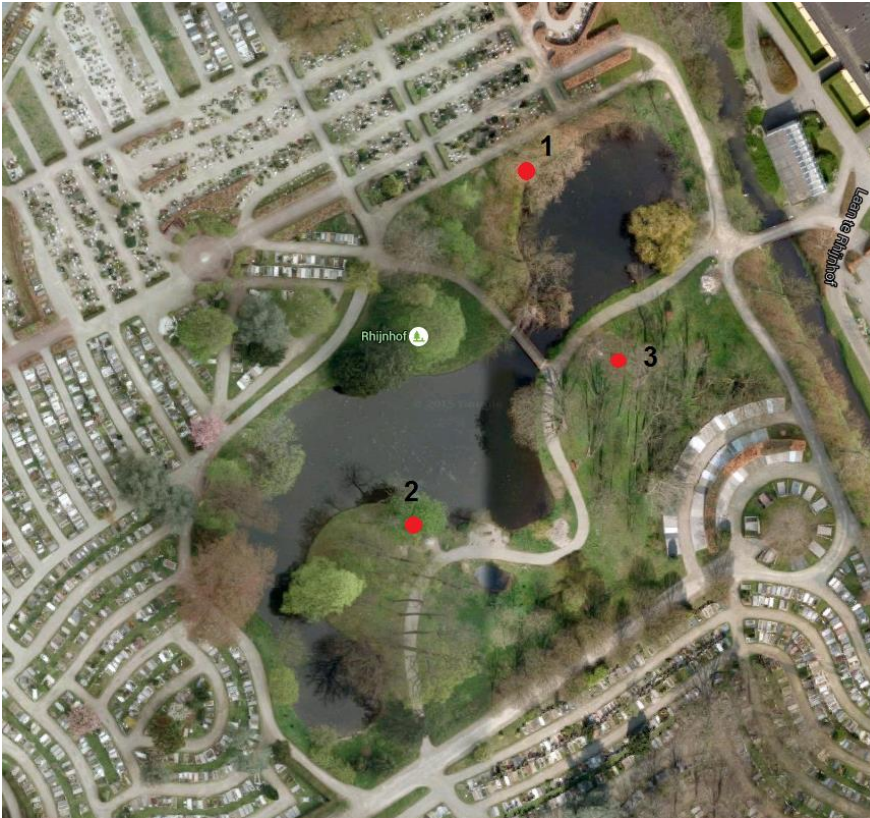
Hieronder volgt een beschrijving van de beschermde soorten die in het projectgebied zijn aangetroffen of kunnen worden verwacht op basis van geschiktheid van habitat. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt in de verschillende beschermingscategorieën uit de Wnb, zie Bijlage A.

4.2.1 Broedvogels

De begraafplaats en omgeving zijn groen ingericht met een parkachtige beplanting met struiken en bomen. Hier zijn geschikte nestlocaties aanwezig voor algemene vogels van bos en struweel, zoals Vlaamse gaai, merel, roodborst en kauw (www.rhijnhof.nl). Ook nestelen halsbandparkieten en spechten in het plangebied (zie Figuur 5). De vijver en watergang bieden geschikt broedgebied voor watervogels; zo komen meerkoeten, wilde eenden, ganzen en kaapse eenden op de begraafplaats voor (www.rhijnhof.nl). Wilde eend en meerkoet zijn ook tijdens het veldbezoek aangetroffen in de vijver. Daarnaast zijn een aantal kippen en een fazant uitgezet op de begraafplaats.

In het noorden van de begraafplaats (buiten het plangebied, tegen de A44 aan) nestelt een sperwerpaar (Westgeest, 2012). Het projectgebied vormt echter geen geschikt leefgebied voor deze roofvogel.

In de begroeiing binnen het projectgebied zijn geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. De bomen vormen ook geen geschikte broedlocaties voor soorten als buizerd of sperwer. Geschikte broedlocaties voor overige broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties, bijvoorbeeld huismus of gierzwaluw, zijn niet aanwezig vanwege het ontbreken van bebouwing.

Figuur 5. Het plangebied met daarop aangegeven de nestlocaties van de halsbandparkiet (nummer 1), de spechten (nummer 2) en een van de bomen met holtes (nummer 3).

4.2.2 Zoogdieren

4.2.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Binnen en in de omgeving van het projectgebied komen verschillende grondgebonden zoogdieren voor, zoals vos en haas (NDFF). Naar verwachting komen ook andere algemeen voorkomende zoogdieren zoals konijn. Daarnaast zijn in 2010 egels uitgezet op de begraafplaats (www.rijnhof.nl). Voor eekhoorn vormt de omgeving van het projectgebied mogelijk geschikt leefgebied, de begroeiing binnen de grenzen van het projectgebied is echter te jong om een functie voor de soort te hebben. Deze soorten zijn beschermd in de categorie 'Andere soorten'.

Voor meer zeldzame soorten zoals das vormt de locatie geen geschikt leefgebied. Hetzelfde geldt voor soorten als hermelijn en steenmarter.

4.2.2.2 Vleermuizen

In de gemeente Leiden komen verschillende soorten vleermuizen voor; gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis (natuurinleiden.nl). Alle vleermuissoorten zijn beschermd als Habitatrichtlijnsoort in het kader van de Wnb.

De gewone dwergvleermuis is in Leiden een algemeen voorkomende vleermuis: verblijfplaatsen zijn in ieder willekeurig pand te verwachten (natuurinleiden.nl). Omdat geen bebouwing aanwezig is binnen het projectgebied, is aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen (zoals gewone dwergvleermuis of laatvlieger) echter uitgesloten.

In de omgeving, buiten de grenzen van het projectgebied, zijn verschillende bomen aanwezig met holtes (zie in Figuur 5). Boombewonende vleermuissoorten (zoals watervleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis) kunnen deze holtes gebruiken als verblijfplaats.

De opgaande begroeiing en bomen op de gronddam en rondom de vijver kunnen worden gebruikt als foerageergebied en vliegroute.

4.2.3 Amfibieën

De vijver en watergang zijn geschikt voor algemeen voorkomende amfibieën zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. De kikker en salamander zijn waargenomen in de omgeving van het projectgebied (NDFF). Deze soorten zijn beschermd in het kader van 'Andere soorten'.

Het plangebied ligt daarnaast binnen het verspreidingsgebied van de Habitatrichtlijnsoort rugstreeppad (raron.nl). Dit is een opportunistische soort, die bij voorkeur pioniershabitat koloniseert. De rugstreeppad geeft de voorkeur aan ondiep (tijdelijk) water waarin vegetatie (grotendeels) ontbreekt en waar andere amfibieën of waterinsecten afwezig zijn. Dit leefgebied vindt de rugstreeppad in deze regio vooral in het duingebied. In de ruime omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar dan ook geen waarnemingen van de rugstreeppad bekend (NDFF). Daarnaast vormen de wateren binnen het projectgebied zeer beperkt geschikt biotoop voor de rugstreeppad door de aanwezigheid van waterplanten. Ook vormt het gebied geen geschikt winterhabitat door het ontbreken van kale zandgrond om zich in te graven.

4.2.4 Reptielen

Het plangebied is niet gelegen binnen het verspreidingsgebieden van reptielen (raron.nl).

Daarnaast is het plangebied niet geschikt als leefgebied voor reptielen, door het ontbreken van heide, hoogveen en structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten. De aanwezigheid van reptielen is dan ook uitgesloten.

4.2.5 Vissen

De wateren binnen het projectgebied vormen geen geschikt leefgebied voor beschermde vissen. Dit wordt bevestigd door de resultaten van het visonderzoek dat naar aanleiding van de eerder uitgevoerd Quicksan in 2015 is uitgevoerd.

4.2.6 Vaatplanten

De begraafplaats is ingericht als een park en wordt ook zo onderhouden, waardoor er relatief weinig ondergroei aanwezig is. Binnen het projectgebied, langs de vijver en de watergang en op de gronddam, staan verschillende boomsoorten waaronder zwarte els, wilg, hazelaar, beuk en zomereik. Daarnaast zijn plantensoorten als winterklokje, narcis en krokus waargenomen, zie ook onderstaande foto. Geschikt biotoop voor beschermde plantensoorten ontbreekt.

Figuur 6: Begroeiing binnen het projectgebied.

4.2.7 Overige soorten

Het projectgebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde overige soorten als dagvlinders en libellen. Geschikt biotoop zoals bloemrijke ruigten, heide, hoog- en laagveen, schraalgraslanden, oude boscomplexen ontbreken.

4.3 Effectbeschrijving en -beoordeling

Hieronder is per mogelijk voorkomende soortgroep een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

Tabel 1: Effecten per soort(groep) als gevolg van werkzaamheden.

Soort(groep) (beschermings- categorie)	Beschrijving effecten
Algemene broedvogels (Vogels) Vlaamse gaai, merel, kauw, roodborstje, halsbandparkiet	Bij werkzaamheden in het broedseizoen gaan mogelijk nesten van algemene broedvogels verloren. Dit leidt tot verstoring en vernieling van nesten en tot het vernielen van broedsels of legsels van vogels. → mogelijk effect Aangezien werkzaamheden plaatsvinden binnen een omgeving waar altijd sprake is van enigermate van verstoring, is een effect als gevolg van verstoring op de gunstige staat van instandhouding van deze algemeen voorkomende broedvogels uitgesloten. → geen effect
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (Andere soorten) Vos, haas, konijn, egel, eekhoorn	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van algemene grondgebonden zoogdieren die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. → mogelijk effect In de omgeving van het plangebied is ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig waar soorten naartoe kunnen uitwijken. Een effect als gevolg van verstoring is daarmee uitgesloten. → geen effect Leefgebied van eekhoorn wordt niet aangetast door de voorgenomen werkzaamheden, een effect is daarmee uitgesloten. → geen effect
Vleermuizen (Habitatrichtlijn) Verschillende soorten	Bij het uitvoeren van de werkzaamheden is mogelijk sprake van verstoring van foeragerende individuen en verblijfplaatsen door heiwerkzaamheden en lichtverstoring bij gebruik van bouwlichten. → mogelijk effect Er worden geen verblijfplaatsen aangetast of individuen gedood. → geen effect De ingreep leidt tot aantasting van eventueel aanwezig foerageergebied. Dit is echter zeer beperkt. In de omgeving is daarnaast voldoende alternatief foerageergebied voorhanden waar vleermuizen naar kunnen uitwijken. Daarmee is geen sprake van een negatief effect op de functionaliteit van het foerageergebied. → geen effect
Algemeen voorkomende amfibieën (Andere soorten) Gewone pad, kleine waterslamander en bruine kikker	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van algemene amfibieën die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. → mogelijk effect In de omgeving van het projectgebied is ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig waar soorten naartoe kunnen uitwijken. Door het verbinden van de vijver met omliggende watergangen wordt het leefgebied van de aanwezige amfibieën zelfs vergroot. Een effect als gevolg van verstoring is daarmee uitgesloten. → geen effect

4.4 Toetsing

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb mogelijk worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden.

Tabel 2 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4
Algemene broedvogels Vlaamse gaai, merel, kauw, roodborstje, halsbandparkiet	X	X		

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Aangezien werkzaamheden plaatsvinden binnen een omgeving waar altijd sprake is van enigermate van verstoring door aanwezigheid van mensen, is geen sprake van een effect als gevolg van verstoring. Daarmee is een effect als gevolg van verstoring op de gunstige staat van instandhouding van voorkomende broedvogels uitgesloten. Er is daarmee is geen sprake van een overtreding van artikel 3.1 Lid 4.

Tabel 3 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Lid 5
Vleermuizen		X			
Verschillende soorten					

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 4 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van Andere soorten

Soort	a	b	c
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	X	X	
Vos, haas, konijn, egel			
Algemeen voorkomende amfibieën	X	X	
Gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker			

Verbodsbepalingen:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

4.5 Mogelijkheden tot vrijstellingen

Gedeputeerde staten van de provincie Zuid-Holland heeft voor de in onderstaande tabel opgenomen algemeen voorkomende 'Andere soorten' een generieke vrijstelling ten behoeve voor ruimtelijke ingrepen afgegeven. Er geldt dan ook een vrijstelling voor de binnen het plangebied voorkomende algemene soorten grondgebonden zoogdieren (vos, haas, konijn, egel) en algemeen voorkomende amfibieën (gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker) zoals beschreven. Wel dienen in het kader van de algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) maatregelen te worden getroffen om voldoende zorg in acht te nemen voor aanwezige beschermde en niet-beschermde soorten.

Tabel 5: Soorten waarvoor vrijstelling geldt.

Zoogdieren	Hermelijn	Amfibieën
Aardmuis	Huisspitsmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Konijn	Bruine kikker
Bunzing	Ree	Gewone pad
Dwergmuis	Rosse woelmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Veldmuis	Meerkikker
Egel	Vos	
Gewone bosspitsmuis	Wezel	
Haas	Woelrat	

4.6 Mitigerende maatregelen

Om effecten op beschermde soorten te voorkomen, is het noodzakelijk mitigerende maatregelen te treffen. Behalve in het kader van de zorgplicht, dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om effecten op algemene broedvogels en foeragerende vleermuizen te voorkomen:

- Zorgplicht: Houd tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening met de algemene zorgplicht:
 - Werk zo veel mogelijk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten.
 - Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt.
 - Voer werkzaamheden in watergangen zoveel mogelijk uit in de maanden september- oktober (dat wil zeggen na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van amfibieën). Werk in ieder geval bij een watertemperatuur boven de 5 °C en wanneer er geen sprake is van ijsvorming.

- Voer de werkzaamheden in de richting van open water uit, zodat amfibieën kunnen ontsnappen. Als amfibieën door de werkzaamheden dreigen te worden ingesloten dienen de aanwezige vissen op de volgende wijze worden weggevangen: de gevangen exemplaren worden direct overgezet in een andere watergang, in een geschikt biotoop, en in hetzelfde watersysteem waar de amfibieën gevangen zijn.
- Bij het rijden door het gebied met voertuigen en machinerie kunnen grondgebonden dieren worden gedood of verwond. Zorg dat met de voertuigen rustig wordt gereden (maximaal 15 km/uur), zodat de dieren de kans hebben om te ontsnappen aan de werkzaamheden.
- Tijdens de werkzaamheden dient continu op aanwezigheid van dieren gelet te worden. Bij aantreffen van dieren moet worden voorkomen dat deze worden gedood of verwond.
- Zorg dat de terreindelen die gehandhaafd blijven, zoveel mogelijk met rust worden gelaten.
- Hiermee wordt verstoring van vogels, amfibieën en zoogdieren voorkomen. Zorg in dit kader ook dat de bouwroute zo veel mogelijk gelijkloopt met bestaande paden, zodat er tijdens de aanlegfase zo min mogelijk ruimtebeslag is.
- Algemene broedvogels: Voer werkzaamheden buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van het weer en andere factoren verschuiven. Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dienen geschikte broedlocaties voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt en gehouden.
- Vleermuizen: Voer de werkzaamheden uit bij daglicht. Dit voorkomt dat eventueel aanwezige vleermuizen lichthinder ondervinden tijdens het foerageren en migreren.

5 CONCLUSIE

5.1 Conclusie

Effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde gebieden zijn uitgesloten.

Binnen het projectgebied komen beschermde soorten voor. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden worden mogelijk verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van beschermde soorten overtreden. Door het treffen van mitigerende maatregelen wordt voorkomen dat dit het geval is. Deze maatregelen worden in een werkprotocol opgenomen.

Indien de mitigerende maatregelen zoals beschreven in de vorige paragraaf in acht worden genomen, is het dan ook niet noodzakelijk vervolgstappen te nemen of een ontheffing in het kader van de Wnb aan te vragen.

5.2 Suggesties voor natuur

- Leg in plaats van beschoeide oevers natuurvriendelijke oevers aan. Hierdoor kunnen de natuurwaarde in het gebied worden verhoogd. Dit type oevers biedt geschikt habitat voor verschillende soorten vissen, amfibieën en planten.
- De Stichting Beheer Begraafplaats is voornemens om op de begraafplaats uilenkasten te plaatsen. Plaats deze kasten zo dat de kast steunt een tak; de jonge uilen kunnen dan vanuit de kast de boom in lopen. Plaats de nestkast in de lichte en de schaduw van het bladerdek, maar voorkom dat de invliegopening door dicht bladerdek wordt afgeschermd. Let daarbij op dat de kast (tijdelijk) in de volle zon komt te hangen. De temperatuur in de kast kan anders hoog oplopen waardoor de embryo's of jongen overlijden. En zorg ervoor dat de invliegopening niet op de overheersende windrichting (zuidwesten/ westen) hangt om eventueel inregenen te beperken. De hoogte van de nestkast boven de grond is niet zo belangrijk. In de praktijk volstaat een hoogte van 2 tot 6 meter. Zie voor meer informatie over het plaatsen en het onderhoud van de kasten: http://www.steenuil.nl/pdf/handleiding/handleiding_14_Nestkasten.pdf

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WNB: SOORTBESCHERMING

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Vogels
- Overige Habitatrichtlijn soorten
- Andere soorten

Vogels

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Overige Habitatrichtlijn soorten

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

De bijlagen zijn zeer uitgebreid en er staan ook veel soorten op genoemd die van nature niet in Nederland voorkomen.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van vogels verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de overige Habitatrichtlijn diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art. 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art. 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art. 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Habitatrichtlijn plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen en vernielen ([art. 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de Andere soorte diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art. 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de Andere soorte plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen ([art. 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4](#); [3.8 lid 2-5](#), [3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. Hieronder is een overzicht opgenomen van de vrijstellingen die in voorliggende situatie gelden.

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **vogels** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor **overige Habitatrichtlijn soorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;

3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **Andere soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Habitatrichtlijnsoorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

6. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
7. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
8. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
9. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
10. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
11. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
12. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
13. in het algemeen belang.

Aanhaken bij de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

Er kan voor worden gekozen geen ontheffing Wnb aan te vragen, maar de toestemming aan te laten haken bij de Omgevingsvergunning. In dat geval dient het betreffende onderzoek gevoegd te worden bij de aanvraag Omgevingsvergunning. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning vraagt vervolgens een verklaring van geen bedenking (vvbg) aan bij het bevoegd gezag Wnb. De voorwaarden waaronder de vvbg wordt afgegeven maken vervolgens onderdeel uit van de Omgevingsvergunning. Wanneer ervoor wordt gekozen de toestemming Wnb niet aan te laten haken, moet de ontheffing Wnb zijn aangevraagd voordat de Omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: E07031.002056.0100
Onze referentie: 079313303 0.4